

::FILOZOFIJA V MATRICI

Razmišljanje predsednika Slovenskega filozofskega društva ob petinosemdeseti obletnici ustanovitve »Filozofskega društva« in ostalih aktualnih društvenih dogodkih v prvem polletju 2020.

Prvo polovico leta 2020 je bilo delovanje Slovenskega filozofskega društva zaznamovano z obeleževanjem 85. obletnice ustanovitve »Filozofskega društva« v Ljubljani, ki je duhovni predhodnik današnje organizacije, seveda pa tudi z izbruhom epidemije virusa SARS-CoV-2, zaradi katere so oblasti uvedle številne ukrepe, med drugim prepoved organiziranj javnih srečanj in premikov iz občin stalnega prebivališča. Zaradi slednjega se je društvo odločilo za pomemben in inovativen korak, saj je začelo pretočno predvajati svoje dogodke v aplikaciji Zoom (za članice in člane društva) ter na družabnem omrežju Facebook, in sicer v sklopu dogodkovnega niza »Filozofija v karanteni«. Ob vseh teh aktivnostih se je odvila še okrogla miza z naslovom »Manj družba misli, bolj prezira filozofe: o javnem položaju filozofije,« ki smo jo organizirali v Mariboru, kar je bil prvi društven dogodek v štajerski prestolnici po zelo dolgem času, ki ga lahko verjetno merimo kar v desetletjih.

Oba dogodka – tako okroglo mizo ob ustanovitvi »Filozofskega društva« kot tudi Mariborsko prireditev –, v kratkem sporočilu spodaj opisuje kolegica Nataša Demirović, zato bi se sam tukaj omejil le na nekaj manjših komentarjev.

Okroglo mizo o obletnici ustanovitve duhovnega predhodnika našega društva smo organizirali na mojo pobudo, in sicer zato, ker delovanje društva v obdobju po drugi svetovni vojni žal še ni raziskano, zaradi česar grozi, da bodo dogodki iz tega časovnega obdobja utonili v pozabo. Želel sem, skratka, da odličnemu besedilu, ki ga je o zgodovini društva pred vojno spisala dr. Tanja Pihlar, ob rob postavimo vsaj pričevanja preteklih predsednikov društva v obdobjih po drugi vojni, če že nimamo na voljo dostojne zgodovinske študije za ta desetletja. Mojemu vabilu so se odzvali številni pretekli predsedniki – Božidar Debenjak, Darko Štrajn, Bojan Borstner, Valentin Kalan, Borut Ošlaj in Luka Omladič, ki bi se jim ob tej priložnosti rad vnovič zahvalil –, tako da lahko posledično rečem, da smo to zgodovinsko vrzel zdaj vsaj deloma zakrpali.¹ Obenem so s strani kolegice Tinkare Tihelj, tajnice društva, bivši predsedniki bili naprošeni, da napišejo memoarje, povezane s svojim predsednikovanjem: dva takšna spomina tudi objavljamo v tej številki Anthroposa (ob čemer pa bi želel poudariti, da izražata osebna mnenja in ne mnenja društva). Sam lahko rečem, da sem si na podlagi pričevanj gostov glede povojne zgodovine društva ustvaril sledečo podobo: razdelitev na štiri obdobja, in sicer v grobem na obdobje petdesetih in šestdesetih let, ki ga zaznamuje boj za ponovno vzpostavitev institucionalizirane filozofske misli na slovenskem, obdobje sedemdesetih in osemdesetih, ki ga zaznamuje intenzivno delovanje društva, kar je bila posledica sinergije

¹ Posnetek dogodka je dokumentiran na YouTube kanalu Slovenskega filozofskega društva.

številnih filozofskih silnic, pa potem obdobje po osamosvojitvi, od devetdesetih do nekje 2004, ki ga zaznamuje parcializacija in kompartmentalizacija slovenske filozofije na tri skorajda mimobežne katedre (analitično, fenomenološko in psihoanalitično), ki so ustanovila vsaka svoje društvo ter zaradi svoje relativne metodološke brezkompromisnosti in zaprtosti proizvedla tudi kakšne filozofske »osamelce«, nasled pa še »postkatedrsko« obdobje, ki smo mu priča po l. 2004 in v drugem desetletju tega stoletja, ki ga zaznamuje tudi razširitev digitalne tehnologije. Ta botruje tudi novemu formatu dogodkov, ki smo ga uvedli v društvu – deloma pod prisilo razmer, ki so zavlada ob epidemiji covid-19, in sicer dogodkovnemu nizu »Filozofija v karanteni«, k čemur se kmalu vrnem.

Mariborski dogodek, ki je bil, kot rečeno, prvi po dolgem času – ali celo sploh prvi – v štajerski prestolnici, je nastal na pobudo dr. Borisa Vezjaka, ki je tudi moderiral okroglo mizo. Na njej sva gostovala dr. Bojan Borstner in jaz.² Ob dobri obiskanosti smo se pogovarjali o številnih perečih rečeh, osebno pa mi je v spominu ostala sledeča misel: tistim, ki se zavzemajo za ukinitvev filozofskih oddelkov na univerzah, lahko predlagamo kar ukinitvev univerz v celoti, saj so tudi te samo nepotrebne zajedavke javnega denarja v času, ko lahko raziskovanje prestavimo v zasebne laboratorije firm in s tem v največji meri uresničimo mantra po »povezovanju z gospodarstvom«, poučevanje pa premestimo na privatne šole in YouTube seminarje. Gre seveda za ironično misel, za zvajanje na nesmisel tiste ideje, ki pravi, da je filozofija – z njo pa kar cela »teorija« – odvečna. Prikaže nam namreč, kako daleč lahko pridemo, če začnemo »čistiti« intelektualni prostor: domala v barbarstvo kapitala, ki pomete z vsakršno temeljno znanostjo, s tem pa zablokira učinkovito iskanje rešitev tistih problemov, ki jih danes še ne poznamo in ki jih bo moč rešiti samo z dobro razvito znanostjo.

Nikjer dejstvo, da imajo lahko nove tehnologije dober vpliv na širjenje in negovanje filozofske misli, ni prišlo v sklopu delovanja društva bolje do izraza kot v nizu spletnih dogodkov, ki smo jih poimenovali »Filozofija v karanteni«. Poimenovanje teh dogodkov je treba razumeti v dvojnem smislu: v dobesednem, kajti druženje nam je bilo z vladnimi odloki zaradi preprečevanja širjenja epidemije prepovedano in smo se dejansko znašli v družbeni osamitvi, pa tudi v prenesenem, kajti zdi se – odzvanjajoč zgoraj omenjano okroglo mizo v Mariboru –, da je filozofija »v karanteni«, v smislu, da je v družbi postavljena v oklepaj, da se je ne jemlje tako resno, kot ostale znanosti. Posledično smo želeli, da bi naši gostje – do časa pisanja tega nagovora so se zvrstili trije dogodki, na katerih so zaporedoma gostovali dr. Nenad Miščević, dr. Borut Ošljaj in dr. Primož Repar – nagovorili oba problema, da bi tako reflektirali virus kot tudi stanje filozofske misli. Dogodki so potekali preko aplikacije Zoom, do katere so imeli dostop članice in člani društva, hkrati pa smo video-seje pretočno predvajali še na naši društveni Facebook strani, nakar smo jih nalo-

² Tudi posnetek tega dogodka je na voljo na društvenem kanalu na spletišču YouTube.

žili še na društveni kanal na spletišču YouTube, kjer so zdaj tudi dostopni. Seveda ni prostora, da bi vsebinsko povzema te dogodke, rečem pa lahko, da so pokazali, da je filozofska refleksija na slovenskem tako glasna, da je niti ena najhujših epidemij v zgodovini človeštva ne more utišati: spletni dogodki so bili namreč dobro obiskani, v živo si jih je ogledovalo med dvajset in šestdeset gledalcev, po objavi na Facebook strani pa so doživeli tudi po več kot tisoč ogledov. Slovenska filozofska refleksija si je tako utrla pot po medmrežju, po kateri bo po vsej verjetnosti hodila tudi po krizi. Izkazalo se je namreč, da spletni dogodki omogočajo neposredno udeležbo občinstva iz vseh koncev Slovenije, kar bo v prihodnosti nedvomno pripomoglo k nujni decentralizaciji slovenske filozofske misli. Verjetno je zato tudi za filozofijo – vsaj za del nje – prihodnost v matrici.

dr. Tomaž Grušovnik

28. april, 2020